

Олена Миколаївна ПОТИШНЯК

доктор економічних наук, доцент

професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка

ORCID ID: orcid.org/0000-0002-3434-6208

E-mail: potyshnj3709z@gmail.com

Анатолій Іванович ЛИТВИНОВ

доктор економічних наук, доцент

професор кафедри агрологістики і управління ланцюгами постачань Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка

ORCID ID: orcid.org/0000-0003-2440-6358

E-mail: alitinov@ukr.net

Валерій Володимирович ДАНИЛЕНКО

кандидат економічних наук

ст. викладач кафедри агрологістики і управління ланцюгами постачань Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка

ORCID ID: orcid.org/0000-0002-0098-5204

E-mail: danylenko.14@gmail.com

ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК СКЛАДОВА СВІТОВОГО БІЗНЕС-ПРОСТОРУ: ДОСВІД СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Потишняк, О. М. Інформаційна система управлінського обліку як складова світового бізнес-простору: досвід східноєвропейських країн [Текст] / Олена Миколаївна Потішняк, Анатолій Іванович Литвинов, Валерій Володимирович Даниленко // Український журнал прикладної економіки. – 2019. – Том 4. – № 3. – С. 57–66. – ISSN 2415-8453.

Анотація

В статті досліджується уявлення менеджерів щодо інформаційної системи управлінського обліку на підприємствах, які працюють в країнах Східної Європи. Вихідною стала теза про те, що практика бухгалтерського обліку має однакові тенденції становлення у більшості країн. Вивчено природу розбіжності в інтерпретації даних, отриманих за допомогою роботи даної системи між «провайдерами» цих даних та основними користувачами. Досліджено фактори, які обумовлюють суб'єктивність ставлення до вихідних даних ІСУО. Акцент зроблено на аналізі сприйняття ІСУО серед угорських, румунських та українських менеджерів. З метою презентації результатів, автори застосували елементи моделі успіху інформаційної системи D&M, концепцію сприйняття, що впливає на оцінку ІСУО, а також висновки аналогічних досліджень в розглянутих країнах ЄС. Для досягнення основної цілі дослідження збір необхідних даних був проведений у формі онлайн-анкетування цільової групи робітників українських фірм, які працюють в різних регіонах, різних галузях народного господарства, мають різні джерела фінансування та розмір капіталу загалом. З метою охоплення достатнього масиву інформації, передбаченого в роботі, авторами були використані результати аналогічного дослідження проведеного румунськими вченими в представлених країнах ЄС. Отримані результати анкетування дозволили виявити зміщення акцентів попиту

© Олена Миколаївна Потішняк, Анатолій Іванович Литвинов, Валерій Володимирович Даниленко, 2019

на інформацію фінансових звітів серед представників управлінського персоналу в бік традиційного ведення фінансового обліку. Формулювання даних висновків зумовлене завчасно проведеним кластерним аналізом згрупованих даних відносно користувачів ІСУО за факторами, які формують їх одне чи інше ставлення до даної системи.

Аналіз сприйняття обраних видів інформації дозволив визначити тих менеджерів, які використовують традиційну, фінансову інформацію, та тих, хто використовує більше якісної інформації для процесів управління. Варто зазначити, що нефінансова інформація є більш корисною в динамічному середовищі або для компаній, що впроваджують інноваційні концепції, такі як Just in Time та Total Quality Management.

Ключові слова: управлінський облік, інформаційна система, менеджмент, кластерний аналіз, Східна Європа.

Olena POTYSHNYAK

Doctor of Science, Economics, associate professor, Professor of the Department of organization of production, business and management,
Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

Anatoly LITVINOV

Doctor of Science, Economics, associate professor,
Professor of the Department Agrolistics and Supply Chain Management,
Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

Valerii DANYLENKO

PhD, senior lecturer of the Department Agrolistics and Supply Chain Management,
Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

MANAGEMENT ACCOUNTING INFORMATION SYSTEM AS A COMPONENT OF THE GLOBAL BUSINESS SPACE: THE EXPERIENCE OF EASTERN EUROPEAN COUNTRIES

Abstract

The article explores the representation of managers regarding the management accounting information system at enterprises operating in Eastern Europe. The starting point was that accounting practices have the same tendency in most countries. The nature of the discrepancy in the interpretation of data obtained through the operation of this system between the "providers" of this data and the main users is studied. The factors that determine the subjectivity of the attitude to the initial data of the M.A.I.S. are analyzed. Emphasis is placed on analyzing the perception of IMI among Hungarian, Romanian and Ukrainian managers. In order to present the results, the authors applied the elements of the D&M information system success model, the concept of perception influencing the assessment of the MIS, and the findings of similar studies in the EU countries concerned. To achieve the main goal of the study, the collection of necessary data was carried out in the form of an online questionnaire of a target group of workers at Ukrainian companies, which, in turn, operate in various regions, various sectors of the national economy, have different sources of financing and the amount of capital as a whole. In order to cover a sufficient amount of information provided in the work, the authors used the results of a similar study conducted by Romanian scientists in the EU countries represented. The results of the survey revealed a shift in the emphasis of demand for information in financial reports among representatives of management personnel towards traditional financial accounting. The wording of these conclusions is due to a pre-conducted cluster analysis of grouped data regarding M.A.I.S. users by factors that form their particular relationship to this system.

An analysis of the perception of selected types of information has made it possible to identify those managers who use traditional, financial information and those who use more qualitative information for management processes. It should be noted that non-financial information is

more useful in a dynamic environment or for companies implementing innovative concepts such as Just in Time and Total Quality Management.

Keywords: *management accounting, information system, management, cluster analysis, Eastern Europe.*

JEL classification: M15; M41; F23

Вступ

Особливістю становлення бухгалтерського обліку в країнах Східної Європи є той факт, що ці країни перебували в умовах значного або абсолютного впливу соціалістичного суспільного устрою до 1990 рр. В той час управлінський облік був відомий в основному як процедура обліку витрат і відігравав лише незначну роль на державних підприємствах. З моменту початку демократичної трансформації, однак, управлінська теорія бухгалтерського обліку отримала значний поштовх для розвитку відповідно до значно більш розвинених західних підходів та Міжнародних стандартів фінансової звітності. Але відсутність достатньої теоретичної і методичної бази широкого впровадження передових бухгалтерських практик обумовила необхідність подолання значних перешкод до отримання повного спектру вигід від їх застосування. Однією з таких практик є впровадження концепції інформаційної системи управлінського обліку на підприємствах.

Багато дослідників країн з перехідною економікою, особливо з країн Східної Європи, які вивчають управлінський облік, виявили великий інтерес до концепції інформаційної системи управлінського обліку, таким чином, спричинивши її динамічний розвиток в організаціях, які працюють в досліджуваних регіонах. Серед них варто відзначити таких представників Литви, як M. Strumickas, L. Valanciene, Естонії – K. Laats, T. Haldma, Польщі – A. Szychta, J. Dobroszek, Румунії – С. Albu, S. Alexe, Чехії – S. Byrne, В. Pierce, L. Siska та України – Шевців Л.Ю., Маляревський Ю.Д.

Мета статті

Мета дослідження – узагальнити форму сприйняття інформаційної системи управлінського обліку серед менеджерів східноєвропейських підприємств. В результаті дослідження було виділено два різних профілі менеджерів, що працюють в досліджуваних компаніях.

Виклад основного матеріалу

Попередні результати досліджень щодо сприйняття інформаційної системи управлінського обліку (ІСУО) відносяться в основному до розвинених країн, де дана система є невід'ємним елементом ділової практики. Враховуючи процеси глобалізації в економіці та бухгалтерському обліку, можна зробити висновок, що практика бухгалтерського обліку має однакові тенденції становлення у більшості країн. М. Грандлунд та К. Лукка [1] заявили, що масштаби конвергенції практики бухгалтерського обліку переважають будь-які світові процеси відособлення в даний час. В даному контексті представлене дослідження аналізує справедливість вищезазначеної точки зору не лише на макро-, але й на мікрорівні.

ІСУО в організаціях надає дані як щодо ефективності управління, так і для прийняття рішень. Однак ефективне рішення вимагає якісної та корисної інформації. Основні показники корисності управлінської бухгалтерської інформації для структур управління організацією в своєму дослідженні охарактеризували Р. Ченхолл та Д. Морріс [2]. Такими показникам були визначені своєчасність, агрегація, інтеграція та сфера застосування.

ІСУО слід сприймати як управлінську інформаційну систему, оскільки дієвість управлінського обліку аналізується з посиланням на ефективність використання

інформації для менеджменту, тим самим підвищуючи ефективність управління. Інформаційна система управління допомагає менеджерам досягти цілей, визначених у певній функціональній області, з можливістю впливу на стратегічні цілі компанії. В своїй роботі Королович О.О. [3] описала, що зазначені цілі можна виразити у плані ефективності прийняття рішень, результативності, міжособистісних відносин та задоволеності роботою. В свою чергу Костенко О.М. [4] визначив чотири елементи, які характеризують інформаційну систему управління: зосередженість на інформації, розробленій для менеджера в організації, структурний потік інформації, інтеграція даних як частина бізнес-функції в організації та звітності. Вони можуть бути пов'язані з ІСУО і частково – з концепцією Ченхолла та Морріса, особливо у випадку інтеграції даних та звітності. Таким чином ІСУО можна класифікувати, враховуючи її роль та функціональність в організаціях, відповідно до сфери діяльності організацій та їх середовищ загалом.

Стосовно питання сприйняття ІСУО бухгалтерами та менеджерами наукова література у своєму розпорядженні має результати спостережень таких представників західної школи як Г. Флейшман, Б. Пірс та Х. Ван дер Векен. В своїх працях вони вказували на розрив між інформаційними потребами керівників та результатами діяльності осіб, відповідних за управлінський облік, який призводить до виникнення непорозумінь і конфліктів в організаціях. Наше дослідження сфокусоване на користувачах ІСУО. Точка зору користувачів уже вивчалася В. Брунсом і С. МакКінноном, Х. Саймоном, але ці дослідження стосуються всієї системи бухгалтерського обліку і розглядають лише ті підприємства, які працюють у високорозвинених країнах, де особливості управлінського бухгалтерського обліку добре відомі як в бізнесі, так і в галузі досліджень та освіти. Тому висновки даного дослідження щодо ситуації в країнах з перехідною економікою сприятимуть подальшим дослідженням в області управлінського обліку в Україні.

В. Брунс і С. МакКіннон досліджували значення та характер інформації, а також спосіб впливу інформації на систему сприйняття. Інформація та сприйняття є взаємодоповнюючими поняттями. Етимологічно інформувати означає «встановити форму всередині», і на цій основі сприйняття розуміється як встановлення зовнішніх елементів у свідомості сприймаючого [5].

Сприйняття як явище може розглядатися окремо в контекстах вербального та зорового сприйняття [6]. Тому можна констатувати, що сприйняття ІСУО менеджерами залежить від міжособистісної обумовленості, їх знань, ступеня впливу менеджерів на рішення, а також внутрішніх особливостей, формальної структуризації та стандартів. З одного боку, в одному середовищі (тобто з однаковою специфікою) менеджери можуть мати подібне сприйняття інформації, а з іншого боку, їх індивідуальні схильності (знання, освіта, досвід) можуть спричинити відмінне сприйняття.

Практично, сприйняття ІСУО завжди перетворюється на оцінку зручності їх використання та цінності [7]. Те, наскільки високо цінується та чи інша інформація залежить від того наскільки управлінський облік та надана ним інформація відповідає очікуванням менеджменту. Менеджери потребують ІСУО для забезпечення точності та надійного вимірювання результатів. Г. Флейшманом описано, що менеджери використовують інформацію для трьох цілей: вирішення проблем, відстеження результатів та спрямування уваги. Чим вища підтримка ІСУО в компанії, тим краща оцінка (позитивне сприйняття) їх використання керівниками з точки зору виконання своїх завдань та досягнень; або, іншими словами, задоволеність користувачів. Сприйняття ІСУО керівниками може змінюватись залежно від різних обставин, до яких можна віднести економічні умови певної країни, стан розвитку практики управлінського обліку та знання щодо управлінського обліку. Зокрема, найбільш

помітними відмінності можуть бути в країнах з перехідною економікою, особливо між операторами суто внутрішніх ринків та їх партнерами з міжнародним досвідом.

При оцінці корисності ІСУО для управління в організаціях, які працюють в Східній Європі, варто оцінити стан впровадження інструментів та завдань управлінського обліку в цьому регіоні. Традиційні інструменти управлінського обліку, включаючи традиційні системи витрат і ефективності (повна система витрат), оперативного бюджетування та розрахунків, досі переважають у діловій практиці Угорщини [8]. Однак більш високий інтерес до сучасних методів можна помітити, переважно, в калькуляції на основі діяльності та цільових калькуляціях. Що стосується Румунії та України, емпіричне дослідження Главана М. [9] і Королович О. [2] показало, що менеджери задоволені фінансовими даними з фінансового обліку для підтримки управління. Дане дослідження підтверджує, що управлінський облік в цих країнах не відіграє важливої ролі.

Мета дослідження була зосереджена на сприйнятті ІСУО серед угорських, румунських та українських менеджерів. Щоб представити результати, автори застосували елементи моделі успіху інформаційної системи D&M [15], концепцію сприйняття, що впливає на оцінку ІСУО, а також результати попереднього аналогічного дослідження в розглянутих країнах ЄС [16]. Збір даних розпочався з таких дослідницьких запитань:

ДЗ 1: Як менеджери сприймають важливість інформації управлінського обліку в процесі прийняття рішень?

ДЗ 2: Як менеджери сприймають специфічні характеристики отриманої управлінської бухгалтерської інформації у формі звітів?

ДЗ 3: Наскільки менеджери використовують ІСУО для здійснення зазначеної управлінської діяльності?

ДЗ 1 охоплює систему якості, яка ототожнюється з важливістю, інтеграцією, агрегацією або функціональністю для оперативного або стратегічного управління. ДЗ 2 стосується якості інформації з посиленням на такі елементи, як точність та послідовність. Воно охоплює якість даних, функціональність, інтеграцію, надійність, а також повноту та актуальність. ДЗ 3 стосується використання інформації відповідно до частоти її використання.

Дані досліджень були зібрані в результаті емпіричного дослідження у формі опитування, проведеного в період з лютого по червень 2019 року, на основі випадково вибраних підприємств у різних галузях, що працюють в різних регіонах України, і характеризуються різними джерелами капіталу для фінансування. Опитування, яке використовувалося в дослідженні, представляло собою Інтернет-анкету, структуровану на чотири різні розділи: перші два окреслили коротку характеристику компанії, а також самих респондентів, третій розділ містив питання щодо існування та форми ІСУО всередині компаній, а в четвертий розділ були включені питання, спрямовані на відображення сприйняття менеджерами інформації, що надається з відділів бухгалтерського обліку. Анкета складалася загалом з 26 запитань. Анкети містили запитання з множинним вибором, проміжні та матричні питання. Вони ґрунтувалися на попередніх дослідженнях, проведених щодо: цілей, для яких використовується інформація, відповідності інформації, придатності інформації та якісних характеристик інформації.

Анкету надсилали менеджерам (переважно керівникам функціональних підрозділів). Компанії різних розмірів були вибрані випадковим чином для дослідження. В аналізовану вибірку були включені переважно великі та середні підприємства. Однак через труднощі зі збору достатньої кількості даних (пояснюється тим, що вітчизняні компанії не охоче беруть участь у наукових дослідженнях, а іноземні відділення часто потребують згоди штаб-квартири для цього), невеликі

компанії також були включені до дослідження, але меншою мірою, ніж середні та великі організації.

Аналіз зібраних анкет показав, що 34 були заповнені правильно, забезпечуючи якісні дані для аналізу. В підсумку в дослідженні використовувались результати анкетування 34 українських, 87 угорських та 53 румунських підприємств.

Для ретельного аналізу набору даних, отриманих від проведеного опитування, було застосовано кластерний аналіз. Цей метод дозволяє поділити спостережувані дані на конкретні групи так, щоб ступінь асоціації одних об'єктів з іншими, що належать до однієї групи, була максимально можливою, тоді як асоціація з об'єктами з інших груп була максимально низькою. Цей інструмент систематизує, значною мірою, зібрану інформацію в конкретні структури і, як наслідок, дає можливість для огляду обстежуваних об'єктів. Кластерний аналіз – це дуже часто використовуваний підхід при аналізі аналогічних досліджень, представлених в соціологічних, маркетингових або психологічних дослідженнях, для конкретних групових явищ або об'єктів [10]. Окрім кластерного аналізу, для подання результатів використовували описову статистику (частота виникнення явища, середнє стандартне відхилення, дисперсія). Для кластерного аналізу цілі змінні були класифіковані за допомогою агломераційного (ієрархічного) методу, в якому для обчислення відстані між об'єктами застосовувалася евклідова відстань, та метод Уорда, що вважається одним з найбільш ефективних, як метод об'єднання об'єктів і класів.

Для аналізу були враховані та згруповані такі змінні: фінансова інформація (фінансові результати, витрати, доходи, фінансові коефіцієнти), бюджетні дані з дисперсійним аналізом та нефінансові показники (щодо якості, операцій, задоволеності клієнтів, задоволеності працівників). Після першого етапу кластеризації змінні сформували два кластери. Перший складався з фінансових та бюджетних даних, а другий включає нефінансові показники та коефіцієнти (рис. 1).

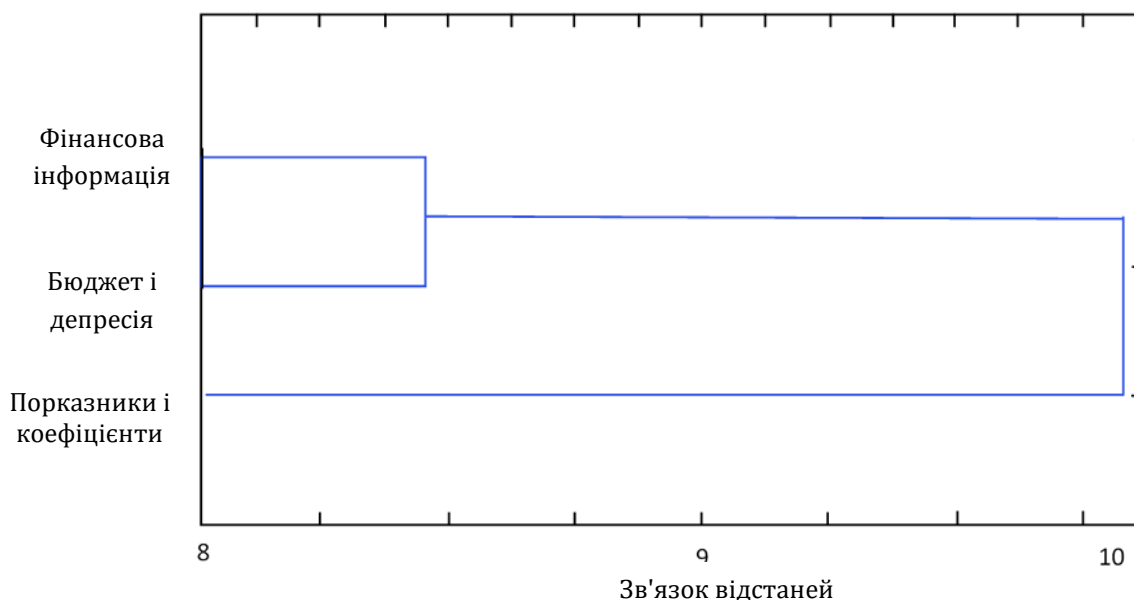

Рис. 1. Дендрограма сприйняття менеджерами важливості вибраної інформації управлінського обліку

Розподіл показує, що відповіді керівників стосовно сприйнятої важливості фінансової інформації та аналізу бюджету і дисперсії відповідають. Ці два кластери можуть вказувати на дві групи менеджерів, тобто тих, що застосовують фінансову інформацію та бюджетні дані (кластер 1) та групи, що використовують нефінансові показники (кластер 2) для своїх завдань. Крім того, можна стверджувати, що сприйняте значення фінансових та бюджетних даних було схожим, тобто, якщо респонденти

оцінювали важливість фінансової інформації як високу, вони, як правило, також оцінювали важливість бюджетної інформації та інформації про відхилення як високу.

Агломерацийний метод також був використаний для кластерного аналізу щодо сприйняття визначених даних ІСУО, які надаються у формі звітів. З метою кластерного аналізу ці дані було згруповано в чотири категорії (якість, зміст, презентація та коментарі). Перша категорія «Якість» містила оцінку зрозумілості, ясності та своєчасності ІСУО. «Зміст» відображає задоволеність повнотою, актуальністю та ступенем деталізації. «Форма презентації» зосереджена на оцінці стандартизації, графічної презентації та технічних інструментів, які використовуються для надання інформації користувачам. Нарешті, «Коментарі» оцінюють якість коментарів та майбутніх посилань (рис. 2).

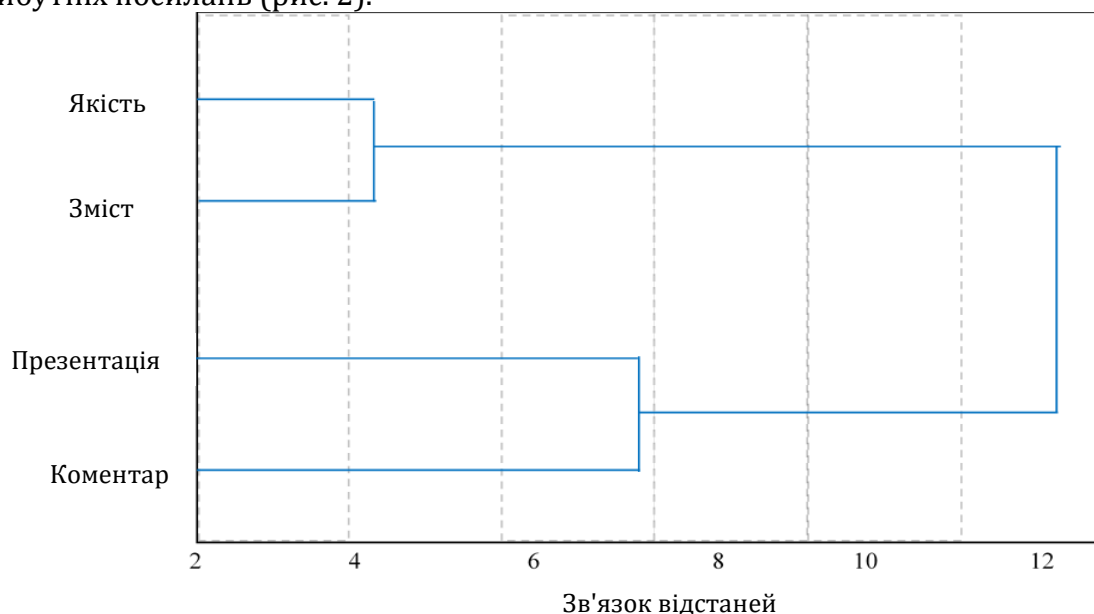

Рис. 2. Дендрограма про сприйняття менеджерами з точки зору характеристик M.A.I.S. надається у формі звітів

Після першого етапу кластеризації було сформовано два кластери: якість і зміст (кластер 1) та представлення даних і коментарів (кластер 2). Перший кластер складається з якісних і змістовних аспектів, оскільки точність і відповідний відбір даних відображаються на якості звітів. Другий кластер формується з візуальних і пояснювальних аспектів, які створюють додаткову цінність для внутрішніх звітів, полегшуючи їх точне читання керівниками та підтримуючи їх у процесі постійної оцінки ділової ситуації та прийняття рішень.

Рисунок 2 підтверджує, що сприйняття менеджерами таких елементів як якість та зміст схожі. Порівнянні результати були отримані у випадку сприйняття таких елементів звітів, як презентація та коментарі. Це означає, що якщо менеджери, виходячи зі свого сприйняття, оцінюють якість як високу, вони також оцінюють зміст звітів як високий. У другій групі, якщо менеджери оцінюють рівень подання даних (форму) як високий, вони також оцінюють коментарі у внутрішніх звітах як високі.

Більш високий рівень агрегації може запропонувати поділ керівників на дві однорідні групи, тобто перший кластер керівників – це ті, які сприймають важливість якості та змісту звітів як високу, а другий кластер менеджерів – сприймають важливість подання даних та коментарів як високу. На даний момент можна розділити опитуваних керівників на тих, хто робить акцент на традиційних аспектах звітів, тобто їх відповідному змісті та якості – «традиційно орієнтованих менеджерів», та на менеджерів, для яких відповідна форма подання (наприклад, графіки) та коментарі є важливими – "сучасні менеджери".

Агломераційний метод також був використаний в процесі спостереження сприйняття використання управлінського обліку для виконання завдань управління. Керівники оцінювали представлені послуги бухгалтерського обліку за такою шкалою: я не користуюся ними; я ними користуюся в незначній мірі; я певною мірою використовую їх; я значною мірою їх використовую; вони є незамінними для мене. В опитуванні були вказані такі управлінські дії: довгострокове планування, складання бюджету, вимірювання ефективності реалізації стратегії, прибутковість, рішення відомств, інвестиційні рішення, рішення щодо досліджень та розробок, скорочення витрат та його контроль, і внутрішні проектні рішення. Використовуючи кластерний аналіз, ці області були згруповані в планування та складання бюджету (складання бюджету, довгострокове планування), витрати та фінансовий контроль (прибутковість, зниження витрат та його контроль), управління продуктивністю, стратегія реалізації та формулювання, прийняття рішень (відомчі рішення, приймати чи купувати рішення, інвестиційні рішення, рішення щодо досліджень та розробок, внутрішні проектні рішення) (рис. 3).

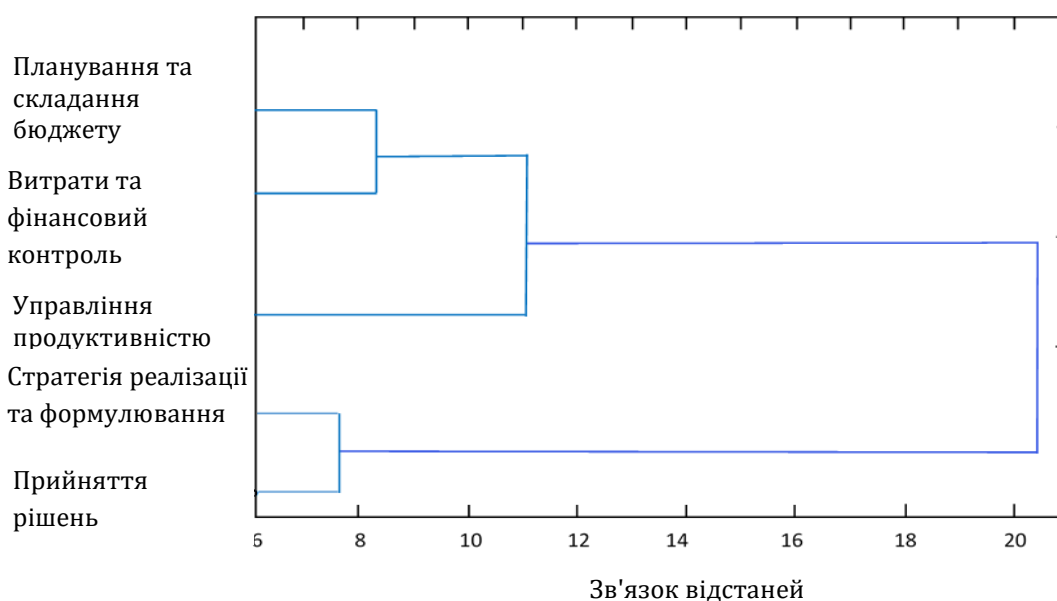

Рис. 3 Дендрограма сприйняття використання управлінського обліку для виконання завдань управління

На найнижчому рівні агломерації в рамках кластерного аналізу кластери були створені з такими особливостями: планування та складання бюджету та контроль за витратами та фінансовим потоком (кластер 1), управління результатами діяльності, включаючи його вимірювання (кластер 2), формулювання та реалізація стратегії та прийняття рішень (кластер 3). На вищому агломераційному рівні було два основних скупчення. Перший кластер складається з традиційних завдань управлінського обліку (контрольного характеру), тобто планування та складання бюджету, витрат і фінансового контролю та управління результатами (включаючи його вимірювання). Другий кластер включає завдання із сфери прийняття рішень та формулювання та реалізації стратегії (завдання, пов'язані зі стратегічним мисленням та прийняттям рішень).

Графік підтверджує, що сприйняття менеджерів, які використовують бухгалтерську інформацію в управлінні для виконання контрольних завдань є близьким один до одного. Аналогічні результати отримані стосовно використання даної інформації для стратегічних завдань та прийняття рішень.

Висновки

Застосування кластерного аналізу для перевірки даних дозволило авторам отримати висновки щодо якості системи, даних та інтенсивності використання інформаційної системи управлінського обліку в країнах Східної Європи. Вибрані та вивчені змінні залежали від сприйняття менеджерами, а відтак і від їх оцінки.

Результати дають змогу визначити дві групи менеджерів: тих, хто традиційно застосовує фінансову інформацію та бюджетні дані, та тих, хто використовує нефінансові показники для управлінських завдань. Дослідження сприйняття обраних видів інформації дозволило визначити тих менеджерів, які використовують традиційну, фінансову інформацію, та тих, хто використовує більше якісної інформації для процесів управління. Варто зазначити, що нефінансова інформація є більш корисною в динамічному середовищі або для компаній, що впроваджують інноваційні концепції, такі як Just in Time та Total Quality Management.

Список літератури

1. Chenhall R. H., Morris D. The impact of structure, environment, and interdependence on the perceived usefulness of management accounting systems. *The Accounting Review*. 1986. №61. С. 16–35.
2. Королович О. О. Впровадження управлінського обліку як інтегрованої управлінської системи. *Lviv Polytechnic National University Institutional Repository*. 2012. С. 116–121.
3. Костенко О. М. Управлінський облік – інформаційна системи прийняття рішень. *Агросвіт*. 2013. №1. С. 26–30.
4. Bruns W. S., McKinnon S. M. Management information and accounting information: What do managers want? *Advances in management accounting*. 1992. №1. С. 55–80.
5. Поцелуйко А. О. Соціальна перцепція: історико-філософські та загальнопсихологічні передумови дослідження. *Інститут соціології НАН України*. 2015. №4. С. 54–61.
6. Fleischman G., Walker K., Jonson E. A field study of user versus provider perceptions of management accounting system services. *International Journal of Accounting & Information Management*. 2007. №18. С. 252–285.
7. Zarda N. Application of management accounting in Hungary. *Global Business and Technology Association International Conference*. 2003. С. 1356–1363.
8. The relevance and quality of the accounting information in the managerial decisions. [M. E. Glavan, M. Braescu, V. Dumitru та ін.]. *Accounting and Management Information Systems*. 2007. №6. С. 103–115.
9. DeLone W. H., McLean E. R. The DeLone and McLean model of information system success: A ten-year update. *Journal of Management Information Systems*. 2003. №19. С. 9–30.
10. Albu N., Albu C. N. Factors associated with the adoption and use of management accounting techniques in development countries. *Journal of International Financial Management and Accounting*. 2012. №23. С. 245–276.

Reference

1. Chenhall R. H., Morris D. (1986). The impact of structure, environment, and interdependence on the perceived usefulness of management accounting systems. *The Accounting Review*. №61, pp. 16–35.
2. Korolovych, O. O. (2012). «Implementation of management accounting as an integrated management system». *Lviv Polytechnic National University Institutional Repository*. pp. 116–121.

-
3. Kostenko, O. M. (2013). «Management accounting – information system of decision making». *Ahrosvit*. №1. pp. 26–30.
 4. Bruns, W. S., McKinnon, S. M. (1992). Management information and accounting information: What do managers want? *Advances in management accounting*. №1. pp. 55–80.
 5. Potselujko, A. O. (2015). «Social perception: historical and philosophical and general psychological background of the study». *Instytut sotsiologhii NAN Ukrainy*. №4. pp. 54–61.
 6. Zarda, N. (2003). Application of management accounting in Hungary. *Global Business and Technology Association International Conference*. pp. 1356–1363.
 7. The relevance and quality of the accounting information in the managerial decisions / [M. E. Glavan, M. Braescu, V. Dumitru та ін.]. (2007). *Accounting and Management Information Systems*. №6. pp. 103–115.
 8. DeLone W. H., McLean E. R. The DeLone and McLean model of information system success: A ten-year update. *Journal of Management Information Systems*. №19. pp. 9–30.
 9. Albu N. Factors associated with the adoption and use of management accounting techniques in development countries / N. Albu, C. N. Albu. // *Journal of International Financial Management and Accounting*. – 2012. – №23. – С. 245–276.

Стаття надійшла до редакції 17.07.2019 р.